

Mamutzones

Testu traduidu e adattadu dae Dàriu Piga pro su cursu de Limba Sarda de s'Università de Brno (CZ)
leadu dae "le maschere barbaricine" de Raffaello Marchi.

Mamujada est sa bidda de sos Mamutzones chi sunt màscaras chi faghent parte de sa traditzione prus antiga de sa bestimenta sarda.

Sos Mamuthones¹ giughent unu càrrigu² de campaneddas de boes in palas e unu collete de sonàgios prus minores e ligeros postos in su tzugru. In cara giughet sa bisera³, su bonete⁴ e su mucarolu femminile in conca. Su càrrigu podet pesare finas a 35 kilos.

Sa paràula *mamutzone* benit cun probabilidade dae:

- Sas limbas primitivas de su mediterràneu.
- Dae s'invocatzione a Maimone⁵
- Dae sa paràula bizantina *majuma* o *majumada*.⁶

Sa màscara, sa bisera, est fata de linna de sa figu o de suèrgiu e tenet sos caràteres tràgicos e drammàticos. Pro custu motivu non podimus faeddare de *mostruosidade* ca a dies de oe no est agatada in Sardigna peruna màscara de esortzismu, de sepultura, de batalla e de cultu.

Sos Mamutzones sunt acumpangiados dae sos *issohadores* chi sunt òmines chi giughent sa *soga*⁷ e sunt bestidos in manera originale cun elementos feminiles totu colorados.

Sos Mamutzones e Issohadores essint in sa bidda issoro e pro sa prima borta su 17 de ghennàrgiu⁸ durante sos fogos in onore a Sant'Antoni, ma in àteros tempos antigòrios su grupu essiat finas in sa die de Sos Tres Res o in Nadale.

Sos mamujadinos⁹ narant chi non bi podet èssere carrasegare sena sos mamutzones. Custa espressione cheret nàrrere chi su sìmbulu de sos mamutzones est su prus importante de custu avvenimentu e chi sa presèntzia issoro est sinnu de festa e de allegria de sos tempos de prosperidade. Sa preparatzione de sa màscara est unu momentu importante meda pro totu sa comunidade e sos giòvanos chi pro sa prima borta depent partetzipare a sa tzerimònia, sunt cussos prus emotzionados ca depent imparare a fàghere *su passu*. Pro fàghere custa dantza si serrant in una domo cun sos maistros, sos antzianos de sa bidda, chi los sighint in totu sos movimenti. Dae sas espressiones de custos giòvanos si podet bìdere chi pro issos est unu momentu ispetziale, unu momentu importante de sa bida issoro cun un'ambiente de ritu de initziatzione.

Su grupu est formadu dae dòighi mamutzones e oto issohadores chi formant una protzessione dantzada, ordinada e solenne. Su ritmu de avanzamentu est pesudu e lentu ca sos mamutzones sighint ponende passos uguals dende corfos de palas a destra cun su contrapesu de s'anca manca. A pustis de unu nùmeru de passos si faghent tres passos lestros in su matessi logu, faghende intèndere su tzocu de sos pees e su sonu de sas campaneddas.

Sos issohadores realizant sos passos o brinchitos de una manera prus elàstica, lestra ma semper in cuncordu cun sos movimenti prus pesudos de sos àteros cumpàngios suos. A pustis tirant sa soga a

1 Mamuthone: corrispondet a sa forma *mamutzone* de su sardu ufiziale. Su nesso *th* est de lèghere comente fonema interdendale comente sa *z* e sa *c* de s'ispanniolu *caza* e *cinta*.

2 Càrrigu: Totale de sas campanas chi sos Mamutzones giughent in palas. A livellu generale unu de sos significos de sa paràula pertocat sas cosas chi trasportat una persone, unu mesu o un'animale. càrico charge, chargé load(ed).

3 Bisera: màscara de linna de colore nieddu chi giughent sos Mamutzones. (dae Visum o Visus)

4 Bonete: parte de sa bestimenta chi serbit a covecare in totu o in parte sa conca.

5 Maimone: abbàida sa chistione chi pertocat s'etimologia de Maimone. (dae Dionisu Mainoles)

6 Majuma est su nùmene de unu burgu marìtumu de sa tzitade de Gaza. Segundu custa versione de su prof. Frantziscu Naseddu, sos mamujadinos sunt sos atores de un'ispetàculu o festa de origine bizantina: Sa *majuma* o *majumada*. Segundu custa interpretatzione sunt istados sos bizantinos a instaurare in Mamujada custa festa.

7 Soga: narada a livellu locale finas *soha*. Est una genia de cannau longu.

8 Die chi cointzidet cun su cumentzu de s'annada agrària in Sardigna.

9 Mamujadinos: abitanti de Mamujada.

s'improvisu cun s'obietivu de leare a carchi ispetadore chi los est abbaidende.

Preguntas:

1. Cantu podet pesare su càrrigu de sos sonàgios?

- trinta chilos
- deghe chilos
- trinta chimbe chilos

2. Cale figura de su grupu de sos Mamutzones tenet sa *soga*?

- Sant'Antoni
- Sos *issohadores*
- Sos ispetadores

3. Cale sunt sas cosas chi su *Mamutzone* giughet in conca e in sa cara?

4. Descrìe sos movimentos de su ritmu de avanzamentu de su grupu de sos *Mamutzones/issohadores*.